

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.
Slavko Arbiter, »Bazovica«



KAŽIPOT

mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ

ISSN1845-5034 junij 2009 letnik V

št. 50

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ

Ureja uredniški odbor:

Milan Grlica, Dušanka Gržeta, Marjana Mirković, Darko Mohar, Vitomir Vitaz

Podpinjol 43, 51000 Reka, Hrvaška
tel.: 324 321, 215 406, faks: 334 977

Glavna urednica: Marjana Mirković,
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
Tel.: 091 593 6086



Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirković v okviru projekta SI-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajatelj:

Slovenski dom KPD Bazovica, bazovica@bazovica.hr

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ,

vijece-slo.pgz@ri.t-com.hr

ISSN 1845-5034

Oblikovanje: Krispin Stock

Tisk: Tiskara Sušak

Prelom in tehnično urejanje:

Krispin Stock

Mesečnik finančno podpirajo:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Mesto Reka

Primorsko-goranska županija

Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnici: Zbirka Slovenski prispevek k županijski
dediščini, zvezek 2, *Josip Kaplan*.

Karikatura:

Bojan Grlica

Slovenski dom KPD Bazovica

tajništvo, knjižnica in klubski prostori

torek in četrtek: 10.00-12.00, 18.00-20.00

MePZ - vaje, ponedeljek: 18.00-21.00

Dramska skupina, sreda, po dogovoru

Folklorna skupina, sreda 19.00-21.00

Plesna skupina, torek in četrtek: po dogovoru

Dop. pouk slovenščine, torek: 18.30 -21.30

Planinska skupina, torek: 20.00-22.00

Svet slovenske narodne manjšine Reke, sreda: 10.00-12.00

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ, sreda: 10.00-12.00

Mladinska skupina, druga in četrta sobota: 16.00

www.bazovica.hr/mladinci

Kažipot junij 2009,

št. 50, letnik V

o	obvestilo.....	3
d	dogodki.....	3
n	napovednik.....	12
i	iz drugih društev in svetov.....	18
n	nespregledano.....	19
a	aktualno.....	19



OBVESTILO

Poziv za ustanovitev otroškega/ mladinskega pevskega zbora

Vse zainteresirane za otroški/mladinski pevski zbor vabimo k sodelovanju in obveščamo, da bo jeseni 2009, če bo za to dovolj zanimanja, ustanovljen slovenski otroški/mladinski pevski zbor, ki ga bo predvidoma vodila mag. Kristina Riman.

Udeležba bo brezplačna.

Prijave za slovenske igralne urice v vrtcu

Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije zbira prijave za igralne urice v slovenščini kot prvi korak za organizacijo vrtca, ki ga omogoča zakonodaja. Če bo dovolj prijavljenih, bodo urice predvidoma potekale v enem od reških vrtcev.

Informacije na telefonski številki 324 321 (sreda 10.00-12.00) in gsm: 091 593 6086.

Marjana Mirković

DOGODKI APRIL

27. april, RS: Dan upora proti
okupatorju
22. junij, RH: Dan antifašizma

Praznika obeh držav, namenjena počastitvi upora proti fašizmu, nosita enako sporočilo, antifašizem kot civilizacijsko pridobitev, in sta vgrajena v njune temelje in temelje sodobnih demokratičnih držav ter Evropske unije. Brez tega upora Slovenija in Hrvaška tudi ne bi praznovali 25. junija. Žal je na to še vedno treba nenehno opozarjati zaradi krhkega človeškega spomina in poskusov oživljanja najmračnejših duhov preteklosti.

V Sloveniji so praznik počastili z vrsto prireditvev in shodom za svobodo, na Hrvaškem pa je na to temo v mesecu pred praznikom na Rabu potekalo znanstveno srečanje, o katerem več v rubriki Dogodki maj.

V razmišljanje ob prazniku se vključuje zgod-

ba - zanjo iskrena hvala -, s katero se je Nada Kozina, naša občasna sodelavka iz Portoroža, rojena Rečanka, udeležila literarnega natečaja za kratko prozo Lapis Histriae, ki je tudi letos potekal v okviru srečanja Forum Tomizza.

27. april - dan upora proti okupatorju

Praznik se je včasih imenoval dan Osvobodilne fronte (OF), ustanovljene pravzaprav 26. aprila 1941, s prvotnim imenom Protiimperialistična fronta, po napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo 22. junija 1941 pa se je preimenovala v OF slovenskega naroda in ga pozvala k oboroženemu uporu.

V počastitev praznika, s katerim se Slovenija spominja vseh generacij slovenskih upornikov zoper fašizem, je osrednja slovesnost potekala v Cankarjevem domu - slavnostni govornik je bil predsednik vlade Borut Pahor -, številne prireditve pa so se zvrstile drugod po državi: na Nanosu so se spomnili nanoške bitke, pri Treh kraljih na Pohorju pa legendarnega Pohorskega bataljona, padlega v usodnem boju na Osankarici.



Borut Pahor: Danes je praznik svobode, ki Slovencem nikoli ni bila podarjena, vselej je bila izbojevana.

Foto: www.zurnal24.si

"Nestrpnost nima nikjer prostora"

Organizacije, združene v Fronto za svobodo sveta, so na protifašistični manifestaciji na Trgu OF v Ljubljani izrazile skrb zaradi širjenja različnih oblik nestrpnosti. Predsednik Študentske organizacije Univerze v Ljubljani Jernej Štromajer je poudaril, da morajo imeti vsi možnost in pravico živeti svobodno in enakopravno ter da je treba graditi solidarno druž-

bo. Javnost so tudi opozorili na socialno pravično državo, s spoštovanjem ustavnih določil in pravic, ki jih imamo vsi, ne glede na različne osebne lastnosti.

Na isti dan bi moral biti tudi shod za svobodno Slovenijo, ki ga je skušalo organizirati društvo Harvardi, da bi izrazilo protest proti gradnji džamije, a zanj ni pridobilo dovoljenja. Več: www.rtvsl.si, www.dnevnik.si
Marjana Mirkovič



Nestrpnost nima prostora ne na ulicah ne na parlamentarnih hodnikih. Foto: MMC RTV SLO

Nada Kozina: Pismo Lorenzu

Srečala sem te, starinar Lorenzo, leta jeseni 2008 na boljšem trgu v Izoli. Ogovoril si me. Da si s Sicilije, v Trstu imaš družino - ženo in tri otroke, svetlolasi fant je bil ob tebi. Ogovoril si me prijazno, malce osvajalsko, tako sem čutila jaz. Razumel si in rekel: »Veste, mi, Italijani, radi ogovorimo lepe ženske. Ne mislimo nič slabega. Lepo govorimo, ker želimo dobro, ker vemo, da pohvalne besede dobro denejo. Jaz imam doma ženo, ki jo imam rad in ima enako svetle oči kot vi. Vidim, niste navajeni, da vas kdo hvali. Ne zaupate. Vaši moški so drugačni, tega ne počnejo, so bolj zaprti in nezaupljivi. Mi smo radi veseli, radi druge razveselimo. Zakaj taka razlika?«

Zamislila sem se. Res, od kod tebi ta sproščenost, veselje do življenja, od kod nam zaprtost, nezmožnost doživljati srečo in razveseliti sočloveka?

Velikokrat se mi je zgodilo, prevečkrat, da ne bi bilo res. Italijani ste prijaznejši, bolj veseli, dobrohotni, dobrikate se. Čutim vašo spokojnost, zadovoljstvo in vedrino. Slovenci smo nezaupljivi, zadržani, molčeči, zamišljeni, nedostopni.

Dragi Lorenzo, pišem tebi, ne Italijanu, pišem jaz, ne Slovenka! Nočem videti v tebi fašista.

Saj še veš ne zanje. Vem, da me ne čutiš kot komunistko, saj tudi zanje ne veš, in komunistka niti nisem. Oba nosiva posledice totalitarnih režimov.

Kaj prodajaš? Predmete istrskih ezulov iz skladišč v Trstu? Vidiš, jaz prodajam, kar sem priprava iz rastlin, ki rastejo v Istri, ki so jih poznali že stari Istrani - marmelade iz murve in skorša, figov kruh, mandljeve luščine za čaj, dišavnice in zelišča, sol iz piranskih solin. Odkrivam, kar je šlo v pozabo, taka sem, kot ti, ki brskaš po posodju, pohištvu in knjigah v zaprašenih skladiščih. Istrski vetrovi spihajo prah zdaj tu, zdaj tam in nama odkrivajo staro Istro. Tudi nezaceljene rane.

Saj veš, človeški značaj se izoblikuje v rani mladosti. Če je mladost lepa, če smo ljubljeni, sprejeti, smo kot odrasli samozavestni in zadovoljni. Če v mladosti doživljamo hude stvari, nosimo skozi življenje vrečo žalosti, jeze in zamere. Ta vreča zastruplja nas in naše medsebojne odnose.

Veš, Lorenzo, mojemu očetu je ime Darij Švab, kot piše v osebni izkaznici, Natalio Svevo, kot je pisalo v rojstnem listu. Njegovo ime se je spreminjalo tudi vmes - sprva je bil Natalio, nato Taljo, Daljo, Darjo, v osebni izkaznici je Darij, kot partizan je bil Ciril. Bratje in sestre so ga imenovali Daljo, njegova žena, moja mati, pa Darjo. Oče je bil rojen 1924., po sprejetju Gentilejevega zakona. Očetovi bratje so imeli slovenska imena: Anton, Ivan, Andrej in Jože; sestra je bila Marija, mati Ana, rojena Ujčič, oče Josip Švab. Tudi moja mati je doživela spremembo imena: rodila se je kot Marija Svetina, italijanski uradniki pa so jo preimenovali v Mario Santi.

Lorenzo, morda si se v šoli učil o Giovanniju Gentileju. Bil je minister za izobraževanje v fašistični vladi. V letih 1922 do 1924 je reformiral šolstvo, leta 1925 pa državno ustavo. S tem je pomagal postaviti temelje fašistični državi. Med drugim je prepovedal slovenskim materam, da bi svoje otroke poimenoval po slovensko.

Oče je imel zaradi sprememb imena težave pri uveljavljanju pokojnine, pri urejanju osebnih dokumentov in premoženjskih zadev. Njegove največje težave pa so bile psihične. Kdo sem, se je spraševal moj oče. Še ne osemnajstletnega so ga italijanski karabinjerji ob treh ponoči

odpeljali iz domače hiše v južno Italijo, v bataglione speciale. Iz Fogge in Aquile je pisal domov razglednice, napisal jih je v italijanščini. Po kapitulaciji Italije se je vrnil domov in se pridružil partizanom. Po vojni ga je mati klicala nazaj domov, na kmetijo. Bratje imajo veliko majhnih otrok, nahraniti je treba veliko lačnih ust, oče bi bil nekakšen hlapec. Oče se je uprl in odšel na Reko. S sabo je vzel samo blazino, polnjeno z ovčjo volno. Na Reki se je izučil za orodjarja in si ustvaril družino. V domačo vas se je redko vračal. Njegova mati je zahtevala, naj z Reke pošilja domov denar. Kljub temu da je imel mlado družino, je mater ubogal in ji pošiljal denar. Jeza, zamera je huda.

Kot vnukinja sem komajda poznala svojo nono Ano, nonota sploh ne, umrl je, ko sem bila stara dve leti. Oče mi ni kaj dosti povedal o sebi, o Istri, o starših, o vojni. Šlo mu je na jok, jezen je bil in dušilo ga je. Želel je živeti svoje življenje, a v srcu ga je žgalo. Vse življenje. Bil je jezen na vse. Vame je vcepil nezaupanje in upornost.

Tudi mojo mamo je vojna strla. Bila je brezvoljna, nezaupljiva, name je prenesla, kar je prejela v otroških in mladostnih letih. Nežnosti ni poznala.

V kulturni center Avditorij v Portorožu, kjer sem pred leti službovala, je nekoč prišel pisatelj Marjan Tomšič. Direktorica Avditorija, Fanči Kuhar, mu je rekla: »Glej, to je Istranka!« Zrl je vame strmo in dolgo, in rekel: »Ti si Istranka!« Zmedla sem se. In kaj, če sem Istranka? Kaj pa to pomeni, kaj je to važno? V nekaj letih sta me Marjan Tomšič in njegov prijatelj, kipar Jože Pohlen, vrnila Istri.

Kar velja na ravni človeka, velja tudi na ravni naroda. V nas, Slovencih, sta globoko ugnezdena nezaupanje in strah. Krepila sta se skozi stoletja, tisočletja našega ljudstva, zakoreninila v dolgi zgodovini občutij tesnobe in nespособnosti. Slovence je spremljal občutek ogroženosti pred Nemci, Italijani, Hrvati, Madžari, strah pred Turki, Huni, Goti, Franki. Naš nacionalni prostor se je ožil, se oži še danes. Od tod nezaupanje.

Tega ne zaznavamo, ne znamo razbrati, kaj se dogaja. Ne umikamo se le pred nasiljem drugih, umikamo se iz strahu pred nasiljem. Umik zakrivamo sami sebi, preusmerjamo svojo po-

zornost na druge teme. Univerza na Primorskem, denimo, raste na račun Trsta - slovenski izobraženci prihajajo od tam, se umikajo v Koper. Ne zaznavamo tega novega umika, veselimo se rasti primorske univerze.

Pa vendar smo Slovenci še vedno živi. V srednjem veku je veljal naš jezik za enega šestih najpomembnejših jezikov v Evropi. Danes je naš jezik enakopraven jezikom drugih narodov v evropski skupnosti.

Posebno usodo doživljamo Slovenci na Primorskem. Nismo še preboleli fašističnih časov. Primorsko zanemarja tudi slovenska oblast. Slovenci se asimiliramo v večinski italijanski narod; italijanska država ne izpolnjuje in tudi krši zakonske obveze in mednarodna pravila; Slovenci nismo dovolj samozavestni; slovenska država zanemarja Slovence v zamejstvu; državljeni v Sloveniji nismo povezani s Slovenci v Italiji, nanje celo pozabljamo; slovenski državljeni ne poznajo zgodovine primorskih Slovencev.

A hujša je naša razdvojenost. Slovenci smo uničujoči do sebe. Vprašati bi se morali, zakaj se ne maramo. Grizli smo se med seboj in se še grizemo.

Dragi Lorenzo, morala bi te vprašati, kdo ti je dal ime, ali smeš govoriti v svojem jeziku, ali te je kdo preganjal, ker si Italijan ali član določene stranke ... Moja glava je napolnjena s strahovi mojih staršev od najzgodnejših otroških let. Na svet gledam z njihovimi očmi. Ne morem se znebiti te koprene, kljub temeljitemu razmišljanju, branju, spoznavanju ljudi, torej nabiranju lastnih izkušenj, ki so skoraj vse povsem prijetne.

Ko si me, Lorenzo, ogovoril, je v moji podzavesti glodalo vprašanje: »Kaj mi bo naredil ta Italijan?« Vem, želel si le eno - izraziti svoje prijetno razpoloženje in ga deliti z mano. Kaj bi dala, da bi odmisliła preteklost, da bi sprejela tvoje veselje, želje po zbliznanju.

Večina Italijanov seveda danes ne ve, kaj so počeli njihovi voditelji v času fašizma in med drugo svetovno vojno. Ne morejo vedeti. Njihovi šolski učbeniki so drugačni od naših, v njihovi književnih delih so drugačne zgodbe. V

svojem dnevnem časopisju berejo o fojbah in komunistih.

Pred leti sem bila v Firencah. Z domačinom sem šla mimo spomenika, posvečenega Giovanniju Gentileju. Vprašala sem ga: »Ali veste, kdo je bil ta človek?« Odgovoril je: »Znameniti Italijan.« Rekla sem: »Ta nam je prepovedal govoriti slovensko v času fašizma.« Začudil se je in zmedeno odgovoril: »Nisem vedel.«

Tako je to. Italijani ne vedo, kaj so njihovi voditelji v preteklosti počeli s Slovenci. Niso krivi za njihova dejanja. Niso krivi za to, da imamo Slovenci vcepljeno nezaupanje v krvi, ki se je zajedlo v nas skozi stoletja.

Pirančanka Norma mi je zgrožena pripovedovala, da so med vojno partizanski oficirji prijahali na konjih v kristalno dvorano starega hotela Palace v Portorožu. Gledala me je očitajoče. Razumela sem, da sodim s partizanskimi častniki v skupino ljudi brez kulture. Da sem soodgovorna za uničevanje kulturnega spomenika v Portorožu. Rekla bi ji lahko: »Res je to barbarsko. A še bolj barbarski so bili fašisti, ki so kljub tako spoštljivemu odnosu do kulturne dediščine zapirali in pobijali ljudi zgolj zato, ker so bili Slovenci. Če bi to počel narod, ki ne velja za kulturnega, omikanega, bi razumela. Ampak Italijani!« Nič ji nisem rekla. Ko srečam Normo, se spomnim njenega očitka. Ne da se ga izbrisati. Na meni je kot pljunek. Zastrupil je najin odnos. Samo en način je, da bi se rešila tega pljunka - pogovor. A to bi na ravni posameznikov pomenilo neskončno pogovorov med tisoči Slovencev in Italijanov. Tisočletja bi se lahko pogovarjali, pa ne bi prišli do konca. Je veliko krajša pot: krivdo je treba priznati in se zanjo opravičiti na kolektivni ravni. Potem se lahko posamezniki brez koprene preteklosti, ki zastira pogled, zazrejo drug drugemu v oči in ustvarjajo nove povezave.

Rešiti se moramo dvoličnosti, misli, da se ne spodobi za fino hišo, da se v njej godi kaj nespodobnega. Da mora obdržati dobro ime, tajiti grdobje, ki jo počnejo nekateri člani fine hiše, in ne govoriti o tem.

Moramo pač priznati, da imamo v sebi vrline in slabosti. Prepoznati jih moramo in prevzeti odgovornost. Sprejeti dejstvo, da ni nihče večvreden.

Ker skrivamo pred seboj, kaj se je zgodilo v na-

šem otroštvu, smo obsojeni na ponovitve v svojem življenju in pri svojih otrocih. Kar narod taji pred seboj, česar ne spozna in ne prepoznava svojih dejanj v preteklosti, se lahko ponovi v prihodnosti. Vendar so Italijani in prav vsak drug narod, tudi mi, Slovenci, odgovorni. Kot pripadniki svojega naroda smo odgovorni za storjeno zlo. Nosimo kolektivno odgovornost. Sedanji politični voditelji so dolžni sprejeti temno resnico, se seznaniti z dejanji, jih oceniti, prepoznati škodo, storjeno drugemu narodu. Šele na koncu lahko sledi opravičilo.

Vzpostaviti moramo nov odnos, si pogledati v oči. Šele potem se lahko sprejmemo - same sebe, svoje sosede in druge narode.

Dragi Lorenzo, upam, da zdaj razumeš, zakaj smo Slovenci nezaupljivi in zadržani. Vedi, da si kar najbolj želim sprejeti, da tvoje besede prihajajo iz srca.



Piran. Foto: www.portoroz.si

DOGODKI MAJ

1.-3. maj
Izlet na Dugi otok in Kornate

Vzporni na najvišje vrhove otokov ob jadranski obali so postali tradicija, ki so ji planinci KPD Bazovica zvesti od svoje ustanovitve. Letošnji cilj sta bila najvišja dostopna vrhova na Dugem otoku (Orljak, visok 301 meter) in Kornatih (Metlina, visoka 237 metrov). Najvišji vrh na prvem je sicer Vela straža (338 metrov), do katere pa ni mogoče zaradi vojaškega objekta na vrhu.

Avtobus je na Delti čakal že pred peto uro zju-

traj. Prvi so tja seveda prispeli tisti, ki živijo najdlje, gostje iz Ljubljane, člani jadrnega kluba Odisej in njihovi prijatelji. Takoj za njimi so prispeli še člani PD Snežnik iz Ilirske Bistrice in vsi drugi. Ni bilo časa za dolgo pozdravljanje, treba je bilo hiteti na trajekt v Zadru. Vse je delovalo brezhibno in avtobus je bil ob pol dvanajstih že v Brbinju, trajektnem pristanišču na Dugem otoku. Tudi z vzponom na Orljak ni bilo preveč težav, zahteven je bil le spust do Strašne peči na zahodni strani otoka. Steza je speljana kar naravnost navzdol, po strmih in majavih skalah. Žal ključavničarja, ki bi moral odpreti jamo, ni bilo, tako da lepote, ki jo je na začetku dvajsetega stoletja obiskal tudi avstro-ogrski cesar Franc Jožef I., ni bilo mogoče videti.

V hotelu Sali so planince dočakali zelo organizirano in ljubeznivo. Prosti večer pa je vsak izrabil po svoje. Nekateri so počivali pred novim naporom, drugi so do poznih ur obujali spomine iz študentskih časov.

V soboto je sledil izlet z ladjo na Kornate. Dalmatinci so spet presenetili s točnostjo. Ob devetih je ladja z dvočlansko posadko izplula iz majhnega pristanišča pred hotelom. Morje je bilo mirno, Kornati zaradi veliko dežja v preteklih dneh zeleni, sonce je prijetno grela. Po uri vožnje je ladja pristala v zalivu Kravljacića, od koder je sledil vzpon na Metlino, najvišji vrh otoka Kornat in vsega otočja. Žal za počasnejšo hojo in daljše poležavanje na vrhu ni bilo dosti časa, tako da sta samo dva dovolj hitra udeleženca obiskala Magazinove škrile, kot sneg belo skalno površino na vzhodnem delu otoka. Počasnejši so morali prej nazaj, da bi vsi skupaj pravočasno odpluli proti zalivu Statal in pravemu dalmatinskemu kosilu: obilici tega jutra ulovljenih rib in vinu v zadostnih količinah. Od tod je sledil še odhod v Naravni park Telašćico z ogledom klifov in s prvim kopanjem v slanem jezeru Mir. Voda sicer ni bila prevroča, ogreta je bila na komaj 17 stopinj, kar pa najpogumnejšim ni preprečilo odprtja kopalne sezone. Po večerji je G(eneracija) 52 tekmovala v pitju plamtečih koktejlav B 52 in s tem sklenila izredno zanimiv dan.

Pred vrnitvijo domov je v nedeljo sledil še pešogled Telašćice in v njej zelo rodovitne in slabo obdelane doline Dugopolje ter mesteca Br-

binj. Veliko cvetja, mandarine, agave, palme, mediteranske barve in dišave. In dobrohotni ter odprti ljudje. Spet ni bilo težav s trajektom, treba je bilo priti samo dovolj zgodaj v trajektno pristanišče. Tudi končni del poti od Zadra do Reke je potekal brez težav.

Na koncu še dve zanimivosti in nekaj zahval: po istih poteh se je sočasno potepala skupina planincev iz PD Medimurje iz Čakovca. Če sklepamo po izmenjanih telefonskih številkah, to srečanje ne bo zadnje. Na drugi strani so planinci od mladega Livnjaka na začasnem delu v Salih dobili vabilo za obisk Livna in planine Cincar v BiH.

Tako dobro izpeljan izlet so med drugim omogočili Jona Petešić in Lovro Grandov iz Hotelov Sali, Lucija Grbin iz TZ Sali, David Šprajla iz Kornati diving centra, lastnik hišice v zalivu Statal in Želimir Medur iz Jadrolinije Zadar. Za njihov trud in prijetno besedo se jim planinci lepo zahvaljujejo.

Darko Mohar



Na Orljaku na Dugem otoku. Foto Darko Mohar

8.-10. maj
Baška
Črna ovca

Že četrto leto zapored so planinci KPD Bazovića organizirali planinski del dogajanj na Črni ovci, tridnevni prireditvi športa, kulture in gastronomije, s katero Občina Baška in Turistična skupnost Baška začenejo turistično sezono v tem prelepem mestecu na otoku Krku. V treh dneh se zvrstijo številna dogajanja, od gledaliških prireditev, folklornih nastopov, koncertov, razstav do športnih dogajanj, kot so jadrnalna regata Corinthia cup, planinski pohod, kolesarjenje, letenje z jadrnalnimi padali ali v balonu.

Planince je letos presenetil izredno velik odziv na planinski pohod, na katerem je sodelovalo več kot 120 udeležencev z vsega otoka Krka, iz Reke, Istre, Zagreba, nekaj jih je bilo iz Slovenije in celo Češke. Udeleženci so se povzpeli na vrh Hlam nad Jurandvorom in si ob poti ogledali več objektov iz ovčjerejske tradicije kraja, kot so *mrgarji* Podhlam, *gromača duplico* (dvojni suhozid), ki v dolžini več kot pet kilometrov deli jurandvorsko in draško *komunado* (skupni pašnik), in zanimivo lokev Kalić za napajanje živine. Odprli in zaprli so številne zatoke (vrata iz različnih materialov), vsakega posebej po svoje izpeljanega, ki omogočajo prehod človeku in preprečujejo ovcam prehod na tuji pašnik. Pohod je v izredno lepem in precej toplem vremenu trajal štiri ure in je bil s pomočjo planincev iz reškega PD Duga in PD Obzova iz Omišlja vzorno organiziran, tako da ni bilo nobenih nevšečnosti. Čedalje večje število udeležencev glede na prejšnje pohode pa v naslednjih letih zahteva drugačno in še resnejšo organizacijo pohoda.

Darko Mohar



Moj bog, koliko jih je! Foto: Darko Mohar

9. maj

Rab

Dediščina antifašizma na Rabu

V počastitev dneva Mesta Rab in zmage nad fašizmom je tamkajšnje Društvo antifašističnih borcev v sodelovanju z mestnimi oblastmi in pod pokroviteljstvom - sicer odsotnega - predsednika RH Stjepana Mesića organiziralo znanstveno srečanje z naslovom Dediščina antifašizma na Rabu. Prebivalstvo tega otoka je prvo fašistično nasilje občutilo že leta 1920, s prihodom D'Annunzievih arditov, in pozneje, od 1941 - do 1943, z Mussolinijem, čigar oblast je zaznamovalo zloglasno koncentracijsko taborišče Kampor.

Srečanje, na katerem so sodelovali znani publicisti, zgodovinarji in književniki, navzoči pa so bili tudi predstavniki slovenske borčevske organizacije, je znova opozorilo, da antifašizem pomeni svobodo, demokracijo in spoštovanje človekovih pravic, a razprava o njem se, žal, pogosto vrtil le v okviru negiranja ali dokazovanja povojnih zločinov. Ko je pogovor med drugim stekel na temo, ali je mogoče biti antifašist in kristjan, pa ga je s pozitivnim odgovorom potrdilo več izrečenih zgodovinskih usod, tudi tiste slovenskega pesnika Edvarda Kocbeka, prepričanega katolika, ki pa je zavračal politični klerikalizem, kot je v Novem listu zapisal Zdravko Zima. Spomnili so na Kocbekovo Razmišljanje o Španiji, objavljeno leta 1937 v reviji Dom in svet, v katerem je katoliški vrh obtožil, da se priklanja fašizmu. Kocbek je postal ena najvplivnejših osebnosti in s svojim katolištvom in partizanstvom brez primere to nekako ostal do danes. Potem ko je po vojni prevzel najvišje funkcije, je bil leta 1952 zaradi svoje knjige Strah in pogum izključen iz javnosti. Tako kot je leta 1937 kritiziral oportunistični odnos Cerkve do fašizma, je v povojnih letih brezkompromisno pričal tudi o usodi domobrancev, brez sodnega procesa likvidiranih v Kočevskem rogu.



Edvard Kocbek. Foto: www.wikipedia.com

Udeleženci srečanja so se v spominskem parku koncentracijskega taborišča Kampor poklonili spominu na več tisoč žrtev. V tem zloglasnem taborišču je med drugo svetovno vojno trpele okrog petnajst tisoč internirancev, od tega dve tretjini Slovencev. V Kamporu so si ogledali tudi samostansko cerkev sv. Evfemije, ki hrani križev pot in likovno zbirko slikarja Janka Testena - frančiškana patra Ambrozija -, po rodu iz Mengša. Več: www.novolist.hr
Marjana Mirković

11. maj
Ljubljana

Srečanje ministra Žekša s člani SLOMAK-a

V prostorih Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu so se z ministrom dr. Boštjanom Žekšem sešli člani slovenske manjšinske koordinacije SLOMAK, ki združuje krovne organizacije iz Sloveniji sosednjih držav. Namen srečanja je bila seznanitev s predlagano spremembo Zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja, ki jo pripravlja ta urad.

Kot piše na spletni strani, so navzoči pregledali predlagano spremembo in sprejeli pojasnilo, da je ta tehnične narave in zadeva predvsem popravke zakona na področju repatriacije, gospodarskega in regionalnega sodelovanja, izvajanja finančne podpore, določanja mandata obeh Svetov Vlade ter varstva osebnih podatkov. Sodelujoči naj bi se o spremembah naknadno še pisno izrekli in posredovali morebitne pripombe.

Pričakovati je, da bo na to temo stekel tudi kakšen pogovor v družtvih. Več: www.uszs.gov.si
Marjana Mirković

13. maj

Univerza na Reki, rektorat Nagrade Fundacije Univerze na Reki

V rektoratu univerze na Reki so že peto leto zapored podelili nagrade Fundacije Univerze na Reki, tokrat predavateljem, ki so se s svojim akademskim delom posebno izkazali v študijskem letu 2007/08. Pristojna komisija je nagrade v kategoriji znanosti med drugimi namenila tudi članici obeh svetov slovenske narodne manjšine, na mestni in županijski ravni, dr. Mariji Riman z reške pedagoške fakultete. Kot je rečeno, priznanje nagrajencem izraža

“čast in zahvalo za njihovo marljivo delo, ki presega okvire nujnega in vsakdanjega”, poleg tega naj bi to nasploh okrepilo mlade v njihovih prizadevanjih. Reški župan Vojko Obersnel pa je poudaril, da je podelitev te nagrade do zdaj že upravičila vrsta začelih projektov in spodbudnih dejavnosti.

Dr. Marija Riman, izredna profesorica na reški pedagoški fakulteti, poučuje metodiko glasbene kulture, za svoje delo pa je doslej prejela tudi več drugih priznanj in nagrad, med drugim nagrado mesta Reke za prispevek k razvoju muzikologije in popularizacije glasbene umetnosti (1997), nagrado HAZU za najvišje znanstvene in umetniške dosežke na Hrvaškem na področju glasbene umetnosti in muzikologije (1998) in nagrado Ivan Filipović za izjemen znanstveni in strokovni prispevek pri uresničevanju izobraževalnih programov za učitelje in hrvaški muzikologiji (2006).

Nagrajenki tudi naše čestitke z željo po nadaljnjem uspešnem akademskem delu.

Več: www.novolist.hr, www.rijeka.hr,
www.ufri.hr, www.uniri.hr / zaklada
Marjana Mirković



Dr. Marija Riman. Foto: Jasmina Dlačić

14. maj
Zagreb

Minister Žekš na obisku v Zagrebu

Minister, pristojen za Slovence v zamejstvu in po svetu, dr. Boštjan Žekš, je v Zagrebu obiskal sedež Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Na pogovoru z njenim predsednikom Darkom Šoncem v zagrebškem Slovenskem domu ga je spremljal tudi slovenski veleposlanik na Hrvaškem dr. Milan Orožen Adamič. Na spletnih straneh Urada med drugim piše, da so pozor-

nost namenili odnosu krovne organizacije in Urada za Slovence ter med drugim "uskladili svoje poglede na nekatera pereča odprta vprašanja, s katerimi se sooča slovenska narodna skupnost na Hrvaškem".

Sogovorniki so tudi "ugotovili, da se napetosti med državama odražajo tudi v odnosu hrvaške politike in javnosti do Slovencev na Hrvaškem, medtem ko v naši državi kakšnega poslabšanja odnosa do Hrvatov v Sloveniji ni zaznati". (?)

Več: www.zagreb.veleposlanistvo.si, www.uszs.gov.si
Marjana Mirković

15. maj

Mestna hiša, Reka

Evropsko prvenstvo v šahu 2010 na Reki

Reka je uradno dobila vlogo gostitelja doslej največje šahovske prireditve na Hrvaškem. Poleg organizacije mediteranskega prvenstva, ki bo septembra letos, je tudi uradno postala gostiteljica posamičnega evropskega prvenstva za moške in ženske. Potekalo bo od 5. do 19. marca 2010 v novi športni dvorani na Zametu. Slovesnosti ob prevzemu formalnosti in pogodb so se v prostorih Mesta Reka udeležili predsednik Evropske šahovske federacije (ECU) Boris Kutin iz Slovenije ter predsednik Hrvaške šahovske zveze Stjepan Šurlan in Damir Vrhovnik, prvi človek ŠK Reka. Več: www.rijeka.hr, www.novilist.hr

Marjana Mirković

20. maj

Mestna hiša, Reka

Koordinacija manjšinskih svetov

Predstavniki svetov narodnih manjšin Mesta Reka so se v okviru svoje koordinacije sešli na skupnem sestanku. Kot je sporočil Boris Rejec, ki se je srečanja udeležil kot podpredsednik slovenskega manjšinskega sveta na mestni ravni, so bili z izjemo predstavnika italijanskega sveta navzoči vsi preostali. Na dnevnem redu so soglasno sprejeli zapisnik prejšnje seje z dne 20. oktobra 2008, nato je bila na vrsti razprava o predlogih za sestavo Odbora za nacionalne manjšine in člana za njegovega podpredsednika ter o sodelovanju z mediji. Odločitev o predlogih - predlagani so bili člani iz vrst albanske, makedonske in bošnjaške manjšine, glede na to, da so v mestnem svetu

že zastopani predstavniki srbske in italijanske manjšine -, bo sledila pozneje. Izvoljeni člani se bodo pozneje dogovorili o predlogu za podpredsednika. Sklenjeno je tudi, da bo predsednica Sveta srbske narodne manjšine Darinka Janjanin do naslednjega sestanka pripravila osnutek sodelovanja z mediji in ga uskladila v dogovoru z vodstvom koordinacije. Mnenje je, da bi zaradi slabih tovrstnih stikov veljalo organizirati okroglo mizo in s problematiko seznaniti širšo javnost.

Boris Rejec, prevod in priredba Marjana Mirković

23.-24. maj

Izlet planinske skupine na Dinaro

Ni bilo lahko organizirati izleta v tako neobljubene in oddaljene kraje - toda Zoran je to organiziral res imenitno. Vožnja do Knina je bila mirna, tam je planince dočakala izredna vročina, ki naj bi se še stopnjevala naslednji dan. Ogljedali so si kninsko trdnjavo, ki so jo začeli graditi že v 9. stoletju in je v današnjih časih postala zelo znana po osvoboditvi Knina v domovinski vojni, ko je na njej takratni predsednik dr. Franjo Tuđman razvil hrvaško zastavo.

Potem se je začelo. Sledil je 17 kilometrov dolg safari do doma Brezovac pod hriboma Badanj in Dinara, z avtobusom kot iz filma Tko to tamo peva. Čeprav je bil avtobusek TAM še iz prejšnjega stoletja, je njegov motor mirno in tiho predel po popolnoma razriti cesti. Vožnja je za prvo skupino trajala nekaj čez eno uro, za drugo, ki je medtem del poti odpešačila, pa nekoliko manj. Nekateri so se kljub vročini odločili še za kratek vzpon na nekaj čez 1200 metrov visoki Badanj, drugi so se namestili v llični, skoraj novi planinski koči in prihranili vso energijo za naslednji dan.

Spanje na skupnih ležiščih je pač razburljivo, nekateri so se sprehajali vso noč, drugi vrteli v posteljah, ker niso mogli zaspati, spet tretji smrčali - skratka, jutro je prišlo zelo hitro. Zaradi vročine je bilo odločeno, da se gre čim prej na pot, dolgo skoraj 20 kilometrov, z vzponom z 800 metrov in spustom s 1300 metrov, tako da se je pohod začel nekaj po šesti uri zjutraj.

Kraji okrog Brezovca so zelo lepi in zaradi odmaknjenosti zelo ohranjeni. V vseh dolinicah so sledovi nekdanjih pasišč (planin), žal ovc ni

več, skoraj nihče več ne pase v teh krajih. Dinara je visoka 1850 metrov in je najvišji vrh Hrvaške. Gozda je izredno malo, v glavnem so na njem travniki in zakraseli vršni del. Razgled je izredno širen, čez Peručko jezero in nižje hribe do morja na eno stran, na drugo daleč v Bosno. Proti zahodu se v lepem in bistrem vremenu vidi mogočni Velebit.

Vzpon je potekal v jutranji svežini, tako da so bili planinci takoj po deveti uri že na vrhu. Čestitanje, nekaj posnetkov za Kažipot, malica in že so morali kreniti navzdol. 1300 metrov spusta ni majhna stvar, pa tudi vročina je z vsakim korakom proti cilju postajala čedalje bolj moreča. Širni travniki so se končali pri zavetišču Martinova košara, prenovljeni pastirski stavbi, ob kateri je tudi vodnjak s pitno vodo. Do konca poti je sledilo še skoraj 800 metrov spusta do vasice Glavaš, nad katero so ostanki srednjeveškega gradu. Žal tam ni čakal avtobus, čeprav je poročilo od vzpenjajočih se planincev govorilo o tem, da je v vasici. Nespornost se je pojasnil pozneje: prevoznik, ki nas je peljal sem, je enega starih avtobusov prodal v Glavaš, novi lastnik pa na njem še ni zamenjal imena.

Malo čakanja, ogled slapu reke Krčice z umivanjem nog v ledeni vodi in še pet ur vožnje do Reke. Še en lep pohod, zaradi vročine čez 30 stopinj za večino pohodnikov tudi pravi podvig, se je srečno končal. Sledijo novi načrti, že čez dva tedna adrenalinski izlet v Samarske stene. Darko Mohar



Tko to tamno peva. Foto: Darko Mohar

26.-27. maj
OŠ Pečine, Reka
OŠ Borisa Kidriča, Kidričevo

V okviru večletnega sodelovanja z OŠ Borisa Kidriča iz Kidričevega so na OŠ Pečine tudi letos že skoraj tradicionalno gostili učence in učitelje iz te slovenske šole. Po dobrodošlici in ogledu šolskega oddelka in knjižnice za slabovidne so jih, kot piše na spletni strani šole, povabili na vožnjo s turističnim avtobusom in si skupaj z njimi ogledali Reko in Opatijo, pešačili na Trsat, nakupovali v trgovskem središču Tower Center in se sprehodili po Korzu, v nepozabnem spominu pa jim bo najverjetneje ostalo kopanje na otoku Krku in pot do tja z ladjo Vila Velebita. Več: www.os-pecine-ri.skole.hr

Marjana Mirković



Srečanje vedno polno nepozabnih doživetij.

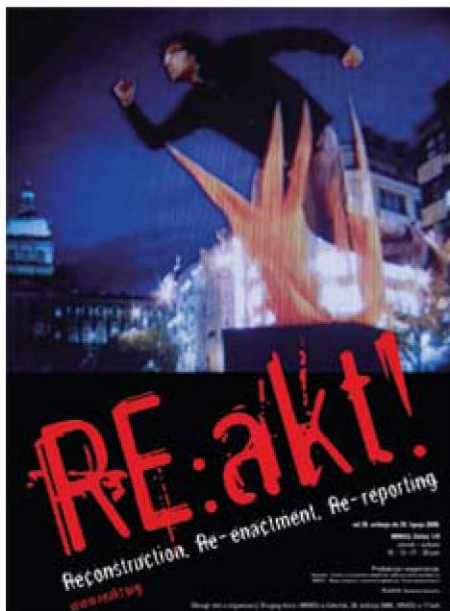
Foto: www.os-pecine-ri.skole.hr

28. maj
Muzej moderne in sodobne umetnosti,
Reka
RE:akt! - Reconstruction,
Re-enactment, Re-reporting

V reškem Muzeju moderne in sodobne umetnosti so po okrogli mizi v organizaciji društva *Drugo more* odprli razstavo Re:akt!, mednarodni projekt v produkciji slovenske kulturne ustanove Aksioma - Zavoda za sodobne umetnosti. Predstavlja dela, ki so v zadnjih treh letih nastala v sklopu platforme RE:akt!, s ponovnim uprizarjanjem in reinterpretacijo določenih umetniških, kulturno ali družbeno relevantnih dogodkov iz preteklosti. Med drugim je na ogled projekt Triglav na Triglavu, v katerem trije umetniki enakega imena - Janez Janša - znova postavljajo znani performans skupine OHO iz šestdesetih let.

Kustos razstave je Domenico Quaranta, sodelujoči umetniki pa Lucas Bambozzi, Vaginal Davis, Janez Janša, Janez Janša, Janez Janša, Irwin, Eva i Franco Mattes (aka 0100101110101101.ORG), Grupa OHO, SilentCell Network (Mare Bulc, Janez Janša, Bojana Kunst, Igor Štromajer).

V muzeju, katerega ravnateljica je nedavno postala Jerica Zihert, v prihodnje napoveduje tudi razstavo znanega slikarja Zorana Mušiča. Marjana Mirković



Plakat za razstavo. Foto: www.aksioma.org

28.-29. maj

Krka, predstavništvo Ljubljana
Konferenca slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije

V Ljubljani je potekala šesta strokovna konferenca slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije. Dogodek je organiziral Svetovni slovenski kongres v sodelovanju z Zdravniško zbornico Slovenije, Slovenskim zdravniškim društvom, Ministrstvom za zdravje RS ter obema medicinskima fakultetama, ljubljansko in mariborsko.

Navzoče so med drugimi pozdravili predsednica programskega odbora doc. dr. Bojana Žvan,

minister za zdravje Borut Miklavčič, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš, predsednik komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Miro Petek in v imenu častnega pokrovitelja, predsednika RS dr. Danila Türka, njegova svetovalka za politična vprašanja Magdalena Tovornik.

Uvodoma so dr. Marjanu Pajntarju in Igorju Gregoriču podelili Hipokratovo priznanje Zdravniške zbornice Slovenije.

Dnevni red srečanja, na katerem je sodelovalo 150 udeležencev, vendar med njimi ni bilo nikogar s Hrvaške, je med drugim obsegal okrogli mizi o etiki v medicini ter povezavi med javnim in zasebnim zdravstvenim sistemom v RS, predstavitev najnovejše tehnologije v medicini ter raziskovalnih del medicinskih strokovnjakov iz sveta in Slovenije, vidike in načine izobraževanja medicinskih strokovnjakov,

Svetovni slovenski kongres kot organizator pa že vabi k sodelovanju na naslednji, sedmi konferenci 2011. Več: www.slokongres.com
Marjana Mirković

NAPOVED JUNIJ

1. junij, 20.00
Vila Ružič, Reka
AMHA, predstavitev

Hrvaško znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture bo v impresivnih prostorih Spominske knjižnice in zbirke Mažuranić-Brlić-Ružič v Vili Ružič predstavilo novo številko mednarodne revije Acta Medico - Historica Adriatica (AMHA, 2008/2), ki jo izdaja v sodelovanju z medicinsko fakulteto na Reki.

Kot nam je sporočil njen urednik prof. dr. Ante Škrobonja, ki bo revijo predstavil, bo dogodek spremljal tudi glasbeni program. Z dobrodošlico ga bosta napovedala gostitelja, Matilda Ružič in Theodor de Canziani Jakšič, povezoval Igor Salopek, poleg skupine *Asklepiju i Orfeju u čast* pa bodo nastopili še Neven Franjić za klavirjem ter študenti medicine Barbara Ravnicić in Bernarda Ravnicić kot duo na kitari ter Tin Nadarević in Jasna Lisjak za klavirjem.

Revija, v katere izdajateljskem svetu sta tudi člana iz Slovenije, dr. Zvonka Zupanič - Slavec (področje medicine) in dr. Jože Jurca (področje veterine), objavlja izvirne in pregledne znanstvene članke, poročila o raziskavah, sporočila o znanstvenih in strokovnih srečanjih, recenzije knjig, komentarje in eseje, pisane v angleščini ali jeziki jadranskih in srednjeevropskih narodov. Njen namen je prispevati k razvoju znanja na področju zgodovine medicine in drugih znanstvenih disciplin, pa tudi kulturne dediščine jadranske in srednjeevropske regije v najširšem pomenu. Izhaja dvakrat letno.

Nova številka, dostopna na spletni strani www.amha.hr, vsebuje tudi dela slovenskih avtorjev: Marija Počivavšek v članku z naslovom Splošna bolnica Celje: 120 let posvečenosti življenju piše o nastanku in razvoju te ustanove, Aleš Fischinger, Duša Fischinger, Janez Fischinger in Ante Škrobonja so avtorji članka o Stoletnici četrtega mednarodnega kongresa o talasoterapiji v Opatiji, Zvonka Zupanič - Slavec pa monografije z naslovom Bolnišnica Golnik - Klinični oddelek za pljučne bolezni in alergijo ob desetletju samostojnosti 1998-2008, katere recenzijo je napisala Ksenija Slavec. Več: www.amha.hr
Marjana Mirković

4.-5. junij
UP FHŠ, Koper
Perspektive slovensko-hrvaške
obmejnosti
Mednarodni znanstveni sestaneček

Mednarodni znanstveni sestaneček z naslovom Perspektive slovensko-hrvaške obmejnosti bo na fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem odprl rektor UP dr. Rado Bohinc. Kot napoveduje program, bodo navzoče pozdravili še dr. Petar Strčić z reškega Inštituta za zgodovinske in družboslovne vede HAZU, direktor Znanstveno-raziskovalnega središča Koper UP dr. Darko Darovec, dekanka FHŠ UP dr. Vesna Mikolič in predsednik Zgodovinskega društva za južno Primorsko Salvator Žitko.

Z vrsto različnih prispevkov se bo predvidoma predstavilo več kot tridesetih sodelujočih znanstvenikov in raziskovalcev iz obeh držav.
Marjana Mirković

7. junij
Volčji potok
Ko pesem srca vname
Srečanje pevskih zborov

V organizaciji kulturno-humanitarnega društva Alvarador bo v Arboretumu Volčji potok pri Kamniku potekalo 13. srečanje pevskih zborov od Čedadada do Monoštra z naslovom Ko pesem srca vname. Prireditve, s katere se bo prepevanje letos razleglo po celotnem osrednjem parku, se bo udeležil tudi MePZ KPD Bazovica pod vodstvom Franja Bravdice. Kot so sporočili iz društva, bodo na skupnem programu pod vodstvom dirigentke Karle Urh pesmi Zdravljica, Slovenec sem (G. Ipavec, J. Gomilšček), Oj, Triglav moj dom (M. Zemljčič, J. Aljaž), Tam, kjer teče bistra Zila (J. Katnik, koroška ljudska) in Na Gorenjskem je fletno (Stanko Pirnat, ljudska). Predvidoma bodo zapeli še Nocoj je ena luštna noč (ljudska) in Žabja svatba (J. Stritar, V. Vodopivec).

Marjana Mirković

9. junij, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Črno-bela čarobnost v barvah
Razstava fotografij

Fotografska skupina KPD Bazovica je tokratno razstavo naslovlila Črno-bela čarobnost v barvah. Besedilo za katalog je pripravila vodja skupine Petra Aničič:

Je analogno fotografijo povozil čas? Ima sploh kaj možnosti v primerjavi z digitalnimi slikovnimi točkami? Kaj ima premoč, barva ali črno-beli toni? S to razstavo smo skušali odgovoriti na ta vprašanja.

Letošnja razstava obsega črno-bele in barvne fotografije. Prve so nastale s starimi analognimi fotografskimi aparati, ki so več let ležali pozabljeni na podstrešjih, v kletih, oddaljenih zakotkih po hišah in stanovanjih, skrbno ohranjeni ali prepuščeni pozabi. Včasih je bila fotografija dostopna le privilegiranim umetnikom, danes pa je že skoraj vsak lastnik mobitela lahko tudi fotograf. Izdelava fotografij, nekdaj čaranje v laboratoriju, iskanje in mešanje ustreznih kemikalij ter potrpežljivo pričakanje in



Foto: Ilija Dadasović



Foto: Petra Aničić

merjenje, vse to je danes naloga navadnega tiskalnika. Čarovnijo danes izraža oko opazovalca - fotografa. Celoten postopek nastanka fotografije je krajši in večkratno hitrejši. Kar morda niti ni slabo. Presodite sami.

Črno-bele fotografije, ki so pred vami, so na-

stale z nekdanjo tehniko, brez uporabe prikazovalnika, na katerem je mogoče preveriti vsebino posnetka in osvetlitev, in s številom poskusov, ki jih omejuje kupljeni film, fotografije v barvah pa so nastale z digitalnimi aparati, z možnostjo preverjanja, manipulacije in neskončne izbire.

Razstavljajo člani fotografske skupine KPD Bazovica: Petra Aničić, Ilija Dadasović, Jasmina Dlačić, Dionis Jurić, Ana Lipovac, Ivona Novaković, Ira Petris, Istog in Morena Žorž (po abecedi).

Petra Aničić, prevod Marjana Mirković

10. junij, 12.00

SABA, Reka

*Povijest čabarskog kraja
Čabarske žrtve fašizma*

V prostorih Zveze antifašističnih borcev in antifašistov (SABA) na Reki bosta predstavljeni nagrajeni deli ljubiteljskega zgodovinarja in raziskovalca domačega jezika in kulture Slavka Malnarja, *Rječnik govora čabarskog kraja* in *Čabarske žrtve fašizma*.



in kulture Slavka Malnarja, *Povijest čabarskog kraja* in *Čabarske žrtve fašizma. Povijest čabarskog kraja* bo predstavil akademik dr. Petar Strčić, *Čabarske žrtve fašizma* pa mag. Mario Dagostin.
Marjana Mirković

13. junij, 20.00
Galerija Nebeska, Pionirska 2, Reka
Otvoritev v barvah

V galeriji reškega umetniškega fotografa Dragana Karla Došena, ki odslej deluje na novi lokaciji, reški Kantridi, bodo odprli razstavo z naslovom Otvoritev v barvah. Predstavili se bodo umetniški fotografi Tamara Lončar, G. G. Skorup in Karlo Dragan Došen ter slikar Z. Bičanić. Dogodek bo z glasbenim programom pospremila reška džezovska skupina KPD Rusinov in Ukrajincev Kaljina.

Marjana Mirković

14. junij
Grobniško polje
Aeromiting '09

V organizaciji reške Skupnosti za tehnično kulturo in letalskega društva Krila Kvarnerja bo na Grobniku potekal peti Aeromiting. Predstavili bodo letalske modele in polete zmajev, kot posebna zanimivost pa so napovedane letalske akrobacije v izvedbi vrhunškega slovenskega pilota Petra Podlunška. Program obsega še vrsto drugih letalskih akrobacij, skupinskih padalskih skokov in nastope jadralskih letal, gledalcem pa so obljubljeni panoramski preleti po ugodnih cenah.

Marjana Mirković

18. junij
Galerija Meduza, Koper
Daša Drndić, *Sonnenschein*

Roman *Sonnenschein* hrvaške pisateljice Daše Drndić, ki več let živi in ustvarja na Reki, bo v slovenskem prevodu predstavljen v Galeriji Meduza v Kopru. O avtorici bo spregovorila prevajalka Đurđa Strsglavec, iz romana pa bo bral igralec Željko Hrs.

Kot nam je prijazno sporočila Nada Kozina, je slovenski prevod odmevnega romana - ki je bil tudi na Reki deležen laskavih ocen -, izšel pri

založbi Modrijan, predstavitev pa pripravlja Kulturni klub Koper v sodelovanju z Obalnimi galerijami Piran.

Slovenskim bralcem je roman, ki se je na Hrvaškem kmalu po izidu povzpел v vrh najbolje prodajanih, predstavila Vladka Tucovič v dnevniku Delo 2. junija 2007. Objavljamo del besedila, ki ga je takrat poslala tudi nam in se ji zanj najlepše zahvaljujemo:

Vladka Tucovič: Za vsakim imenom se skriva zgodba

Daša Drndić: Sonnenschein

... „Dokumentarni roman“ *Sonnenschein*, kakor je skoraj petsto strani obsegajoče delo, v katerem se fikcija prepleta z realnimi dejstvi, dokumenti in fotografijami, izvirno poimenovala kar avtorica sama, je več kot zanimiv tudi za slovenske bralce. Glavna literarna oseba, Haya Tedeschi, je namreč Židinja iz Gorice, z napol pozabljenim slovenskim maternim jezikom in slovenskimi predniki, katere sin, rojen leta 1944, postane eden izmed 600 slovenskih t. i. „ukradenih otrok“, ki so jih Nemci ugrabili in odpeljali v Nemčijo in Avstrijo. Oče njenega otroka je postaven, plavalas in plavook nacistični krvnik Kurt Franz. Ta ni deloval samo v taborišču smrti Treblinka na Poljskem in v evtanazijskem centru Hartheim v Avstriji, gradiču sredi idiličnega zgornjeavstrijskega podeželja blizu Linza, kjer je končalo na tisoče duševno in telesno prizadetih otrok, tudi iz slovenske Štajerske. (Ob omembi tega prizorišča otroških smrti me potem, ko sem pred dvema letoma obiskala tamkajšnji danes vrhunsko urejen spominski center in muzej evgenike, še danes obide groza.) Franz je svoje znanje efektivnega uničevanja ljudi pokazal tudi v tržaški Rižarni in v peč poslal prenekatero slovensko življenje. Fabula je spletena ob materinem in sinovem iskanju resnice in ob - kar je v romanu ključni poudarek - očitku, da so se mnogi krivci in odgovorni za nacistične zločine, kakršen je bil tudi pojav zloglasnega Lebensborna, obsodbam in kaznim uspešno izognili. *Sonnenschein* je goriška, tržaška, reška, hrvaška in slovenska knjiga, ki skriva in odkriva ...

... Imena so namreč pisateljčina obsesija. V naštevanju, nizanju, kopičenju se njene literarne osebe pogovarjajo z Umberto Sabo, so-

postavlja se jih z liki iz Magrisovih knjig, bremo o Francetu Bevku, Zoranu Mušiču, Srečku Kosovelu. Med drugim z naslovi in reprodukcijami takratnega slovenskega goriškega časopisja (*Soča, Primorec, Goriški list*) Daša Drndić ustvarja razplaten kontekst, s katerim slika fresko, ustvarja epopejo, kroniko, sago neke goriške družine pred vojno in po njej, ki je njihovo življenje tako usodno zaznamovala in preusmerila. Pa čeprav so bili na začetku samo *bystanders*, tiho in neaktivni, kot množice drugih sokrivih, ki so vedeli, kaj se dogaja v „konceplogorih“ (hrvaška beseda za koncentracijska taborišča smrti), npr. švicarski Rdeči križ, ki je napol mrtvim žrtvam v živinskih vagonih pomagal s hrano in obleko, ni pa preprečil njihove poti v smrt. Predvsem to se lahko bralcu vtisne v spomin, ko konča branje zastrašujočega - „Življenje je močnejše od vojne. Za večino, za poslušne in molčeče, za one, ki stojijo ob strani, za *bystanderje*, življenje postane spakiran kovček, ki se ga ne odpira, majhna prtljaga, potisnjena pod posteljo. Pri tistih, ki stojijo ob strani, se nikoli ne ve, kaj mislijo, za koga navijajo, ker oni samo stojijo in gledajo, kar se dogaja okrog njih, kot da ne vidijo, kot da se ničesar ne dogaja. Povsod so. V nevtralnih vladah nevtralnih držav, med zavezniki, v okupiranih državah, med večino, med manjšino, med nami. *Bystanderji*, to smo mi.“ (Prevod Vladka Tucović)

19. junij
SKD Snežnik, Lovran
Josip Kaplan, predstavitev brošure

V SKD Snežnik v Lovranu bo predstavljen drugi zvezek zbirke Slovenski prispevek k županjski dediščini, Josip Kaplan. Besedilo je napisala Lovorka Ruck, ki je o tem skladatelju že pisala v Sušacki reviji in nekaterih strokovnih publikacijah in bo o njem spregovorila tudi na predstavitvi, likovno oblikovanje pa je tudi tokrat delo akademskega slikarja Roka Zelenka, ki je navezal stik s skladateljevim sinom Darkom Kaplanom. Njemu gre posebna zahvala za prijazen odziv, saj nam je na vpogled odstopil del očetovega arhiva, ki ga je sicer Lovorka Ruck pred leti že raziskovala.

Založnik brošure je Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije v sodelovanju s Svetom slovenske narodne manjšine Mesta Reka in SKD Snežnik iz Lovrana.

Poleg Lovorka Ruck bodo izid predvidoma pospremili še predsednik SKD Snežnik Vasja Simonič, predsednica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka Dušanka Gržeta in v imenu Sveta slovenske narodne manjšine PGŽ urednica Kažipota kot njegova predsednica. Program bo napovedal in končal nastop MePZ KPD Bazovica pod vodstvom Franja Bravdice z izvedbo pesmi njegovega člana Slavka Arbitra, ki jih je uglasbil Josip Kaplan: Bazovica in Zdomec (Slavko Arbitrer) ter *Sunce na Kvarner* (Drago Gervais), s Kaplanovo glasbo pa bodo nastopili še: kitarist Zvonimir Radišić, maturant reške glasbene šole Ivan Matetič Ronjgov v razredu profesorja Nikole Jedrlniča, s skladbo *Istarska impresija* za kitaro; baritonist Marijan Padavič s samospevoma *Ljubičice* (R. Mikić) in *Karanfile* (Zlata Kolarić-Kišur) ter baritonist Cvetan Pelčić s samospevom *Dugo u noć* (Dragutin Tadijanović), oba ob klavirski spremljavi profesorice Vjere Lukšić; pesem Lirični portret skladatelja Josipa Kaplana, avtorja Slavka Arbitra, pa bo prebral član dramske skupine KPD Bazovica Alojz Usenik.

Marjana Mirković



Vinko Žibert, Zdenka Jelovčan, Jože Grlica, Josip Kaplan, Slavko Arbitrer, Boža Grlica, Drago Rizman, Franjo Bravdica. Arhiv Slavka Arbitra.

20. junij, 18.00
Društveni dom, Studena
Srečanje lovskih zborov

V okviru 11. mednarodnega srečanja lovskih pevskih zborov bo MePZ Matko Laginja iz Klane organiziral koncert, ki bo potekal v Društvenem domu v bližnji Studeni. Na prireditvi bosta nastopila tudi slovenska zbor, Lovski pevski zbor Dekani in Slovenski lovski pevski zbor Dobrdb (Italija).

20. junij, 17.30
Viškovo
Peto mednarodno srečanje pihalnih
godb

Na petem mednarodnem srečanju pihalnih godb Viškovo 2009 napovedujejo udeležbo glasbenikov iz Italije in Slovenije. Povabilu za nastop se je odzval Pihalni orkester Logatec.

20.-21. junij
Šentvid pri Stični
Koncert zamejskih pevskih zborov
Tabor slovenskih pevskih zborov

Na koncertu bo tudi letos zapel MePZ KPD Bazovica, ki ga vodi Franjo Bravdica. Kot nam je sporočil predsednik KPD Bazovica Vitomir Vitaz, bodo na programu pesmi Maj-ska noč (Ivan Trinko-Zamejski, uglasbil Matija Tomc), *Sunce na Kvarneru* (Drago Gervais, uglasbil Josip Kaplan) in Ljubezen do domovine (Blaž Potočnik, uglasbil Anton Foerster).

Poleg reškega zbora bodo zapeli še zbori Encijan, zborovodja Paola Stermotič (SKD Istra, Pulj); MePZ Avgust Pavel, zborovodkinja Marija Trifusz (Zveza Slovencev Gornji Senik, Madžarska); Camerata Slovenica, zborovodkinja Katarina Kikić (Sarajevo, BiH); MePZ Triglav, zborovodkinja Tatjana Kurajica (Split), SKS France Prešeren, zborovodja Slobodan Kodela (Niš, Srbija); MePZ Slovenski dom, zborovodja Franc Kene (Zagreb); vokalna skupina Akzent, zborovodkinja Anica Lesjak-Ressmann (Ledince, Avstrija); MoPZ SPD Vinko Poljanec, zborovodja Fran Starc (Škocjan, Avstrija); MePZ Jacobus Gallus, zborovodja Marko Sancin (Trst, Italija);

Koncert bo v avli osnovne šole Ferdo Vesel.

MePZ KPD Bazovica se bo dan pozneje udeležil Tabora slovenskih pevskih zborov, največjega slovenskega pevškega srečanja, slavnostnega spreveda, programa in skupnega nastop vseh zborov. V uvodnem venčku bodo vsi zbori skupno zapeli Tam dol na ravnem polju (I. Švara, V. Štrucl) in po slavnostnem nagovoru in podelitvi priznanj še Slovenska dežela (B. Ipavec). Program z nastopom folklorne skupine bo povezovala Nuša Volkar. Več: www.jskd.si
Marjana Mirković

24. junij, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
"Romeo in Julija ... (pa še kaj)",
komedija
Režija Serdo Dlačič

Po več letih bo v dvorani društva predstavljena nova premiera dramske predstave.

Komedijo *Romeo in Julija (pa še kaj)* je napisal Vjeko Alilović, režiral Serdo Dlačič, v njej pa igrajo: Siniša Posarić (režiser Mario Knežak), Ivana Baković (hčerka Maja), Zdenka Jelovčan (igralka Mirela), Nataša Grlica (igralka Albina), Anita Hromin (igralka Sonja), Milan Grlica (igrallec Dinko), Stojan Dragaš (Marino/Romeo), Kristina Lalić (Darija/Julija), Loredana Jurković (Igralka Ivanka) in Alojz Usenik (selektor dr. Janez Butara). Šepetalka je Dragica Rizman, za tehniko skrbi Tolja Hromin, avtor fotografij za plakat je Istog Žorž, scenografija pa je delo dramske skupine. Komedijo je prevedla Jasna Zazijal-Marušič, gledališki list pa urednica Kažipota.

Vjeko Alilović je v gledališkem listu zapisal:

Le tisti, ki so občutili navdušenje ob sodelovanju in delu z ljubiteljskimi gledališčniki, lahko dojamejo vso lepoto in radost na poti stremljenja k skupnemu cilju, sočasno v stiku z vsakdajšnjim življenjem vsakega izmed članov skupine. Ti so s seboj prinesli vse svoje posebnosti, jih povezali v zadovoljstvo igranja in s posamičnim izžarevanjem prelili v skupni sij predstave v nastajanju. Na trenutke nas ta ponese v neki drugi svet, svet, v katerem smo nekdo drug, nekdo, ki ga ne obremenjujejo stroga pravila igranja in ki uživa, ko se občasno odstirajo njegove skrite strani ... ali skrite strasti! To, kar na odru počne amater, počne namreč iz samega veselja do življenja.

Predstava "Romeo in Julija ... pa ja, si lahk' misl'š" mi je posebno pri srcu prav zato, ker gledališki ljubitelji v njej igrajo same sebe, in to je zanje zahtevna naloga. Nikakor pa ne tudi neuresničljiva. Videti sebe je včasih težko, vendar tisti, ki jim to uspe, včasih lažje vidijo druge. Sicer pa vam to pokaže predstava! Ali je vse to res videti ravno tako, kot je prikazano? Ali lahko to predstavo označimo z znanim "Temeljji na resničnem dogodku"? Hej, tega vam ne izdamo. Vendar ... psssst, saj veste - kjer je

dim, je tudi ogenj ... Torej ... hm ... *kapirate?*
Toda, psssstttt!!!

To so res amaterji, vendar - ne navadni, povprečni, ne vem kakšni amaterji ... To so mojstri! Amaterji? Zgolj na papirju ... verjemite mi na besedo ... Sicer pa, oglejte si!
Vjeko Alilović, prevod Marjana Mirković

30. junij, 20.00
MMSU, Reka
Zoran Mušič: 100 del za 100 let

Stoletnico rojstva Zorana Mušiča bodo počastili tudi v reškem Muzeju moderne in sodobne umetnosti. Razstava, pripravljena v sodelovanju z ljubljansko galerijo Visconti Fine Art, z naslovom *Sto del za sto let*, bo na Hrvaškem prva samostojna predstavitev tega velikega umetnika.

Zoran Mušič se je rodil leta 1909 v Bukovici pri Gorici, maturiral na gimnaziji v Mariboru, leta 1935 diplomiral iz slikarstva na zagrebški likovni akademiji. Del življenja je preživel v Zagrebu in Dalmaciji, zlasti na Korčuli. Po italijanski okupaciji leta 1941 se je preselil v Gorico, njegov umetniški opus pa se veže v glavnem na Pariz in Benetke, kjer je preživel večino življenja in leta 2005 umrl. Za svoje delo je prejel veliko mednarodnih nagrad in priznanj, svetovna kritika pa ga opisuje kot prefinjenega in senziibilnega kolorista in enega največjih evropskih slikarjev 20. stoletja.

Mušičeva likovna ustvarjalnost je vplivala na številne hrvaške umetnike, tako da se uvršča tudi v tukajšnji umetnostnozgodovinski kontekst.

Na Reki bodo na ogled poglobilni cikli grafičnega opusa ter zbirka del na papirju, olja, risbe in akvareli, značilni za posamezna obdobja: od znamenitih konjičkov, dalmatinske in kraške pokrajine, do monumentalnega cikla *Nismo poslednji*, pretresljivega pričevanja o taborišču Dachau.

Razstavo bo poleg kataloga spremljal tudi program dokumentarnih filmov o umetniku ter pisem iz osebnega arhiva.
Marjana Mirković

IZ DRUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

SKD Lipa, Zadar
Likovna kolonija, Turanj

Kolonijo je od 11. do 15. maja organiziralo društvo SKD Lipa v Zadru v okviru mednarodnega dneva kulturne raznolikosti, ki tam poteka pod pokroviteljstvom mesta Zadar in Zadrske županije. Pokrovitelj srečanja, ki se ga je udeležilo devet slikarjev, je bil tudi turistični urad občine Sv. Filip i Jakov. Po besedah predsednice SKD Lipa Darje Jusup je bila kolonija uspešna in znova deležna precejšnje pozornosti med domačini, pa tudi medijskega odziva, zlasti v lokalnem *Zadarskem listu*, zato jo bodo organizirali tudi prihodnje leto.

Z Reke sta se srečanja udeležili Marija Donadić in Marija Omerza, ki nam je tudi povedala, da so se zbrali slikarji, rojaki in člani društev Slovenskega doma iz Zagreba (Adica Dobrić Jelača in Stanka Novković iz kreativne delavnice Šopek), SKD Triglav iz Splita (Ivan Kosmos in Lenka Završsek), SKD Lipa iz Zadra (Nada Pia Bajlo), Sv. Filipa i Jakova (Zrinka Majica) in domačin Jože Arzenšek iz Turnja, tudi vodja kolonije in likovne sekcije SKD Lipa. Naslikali so sedemindvajset slik različne tematike, od krajinskih motivov, obale, sakralne in posvetne arhitekture, do cvetja in morskih podob, in v različnih tehnikah, kot so akvarel ter olje in akril na platnu.

Na koncu kolonije je sledila desetdnevna razstava, ki jo je v okviru Mednarodnega dneva kulturne raznolikosti Darja Jusup tokrat odprla v prostorih KUD *Maslina* v Turnju, ob tej priložnosti pa je zapel tudi pevski zbor tega društva, ki ga vodi zborovodja Božidar Budanović, v njem pa prepevata tudi članici SKD Lipa, Ruža Arzenšek in Frančiška Ivanović. Nada Pia Bajlo je posebej predstavila vse sodelujoče umetnike na razstavi, ki bo pozneje na ogled še v mestecu Filip i Jakov in tam obogatila kulturno ponudbo turistične sezone. Prispevek o koloniji bo objavljen tudi v letošnji številki revije *Most*, ki jo v Zadru izdajajo organizacije narodnih manjšin.

Več: Zadarski list.
Marjana Mirković



Marija Omerza se namerava letos udeležiti še likovnih kolonij v Mostu na Soči in v Goriških brdih.
Foto: Marija Donadić

15. junij, 20.00
SKD Lipa, Buzet
Slovenci in Hrvati - prijatelji skozi
zgodovino

V organizaciji SKD Lipa iz Buzeta in v sodelovanju z Društvom slovensko-hrvaškega prijateljstva iz Ljubljane, buzetsko Ljudsko univerzo Augustin Vivoda ter Društvom za slovensko-hrvaško obvezno sodelovanje in druženje na območju etnoparka Kras bodo v Domu kulture v tem slikovitem istrskem mestecu odprli razstavo karikatur z naslovom *Slovenci in Hrvati - prijatelji skozi zgodovino*. Avtor karikatur je Darko Šarac, po izobrazbi arhitekt, rojen v Vavraždinu in po materi slovenskih korenin. Kot v katalogu piše predsednik Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva dr. Božo Dimnik, je Darko Šarac prijateljsko zgodovinsko odnos med Slovenci in Hrvati postavil v izmišljen prostor, v katerem sta spremembe v preteklosti doživljali le državi s svojimi politikami, naroda pa sta medtem živela v dobrih in prijateljskih odnosih, povezana tudi z rodbinskimi vezmi.
Marjana Mirković



NESPREGLEDANO

Janko Polić Kamov v nemščini

Knjiga z naslovom *Između psovke i tolerancije* Janka Polića Kamova je izšla v nemškem prevodu reške založbe *Rival*. Vsebuje skoraj vse kratke zgodbe tega književnika, prevode pa poleg ilustracij spremljajo predgovori Mladena Machieda, Darka Gašparovića in Mladena Urema. Delo je v nemščino prevedel Igor Simonić, reški prevajalec, ki živi v Trstu, po prednikih potomec znane reške družine Simonić, ki jo v študiji *Fluminensia Slovenica* posebej omenja tudi avtor dr. Irvin Lukežič. Za svoje prevajalsko delo je Igor Simonić prejel laskave ocene profesorja Viktorja Žmegača.

O knjigi, ki je izšla v nakladi dva tisoč izvodov in bo distribuirana večinoma v javne, univerzitetne in slavistične knjižnice na nemškem govornem območju, so spregovorili reški župan Vojko Obersnel, dr. Darko Gašparović in Mladen Urem, posebne pohvale pa je bil za njeno likovno opremo deležen oblikovalec Branko Lenić.

Marjana Mirković



Igor Simonić s starši, Anito in dr. Ivom Simonićem ter dr. Darkom Gašparovičem. Foto: Marjana Mirković

AKTUALNO

Priznanja predsednika RS

Priznanja predsednika RS

Predsednik republike dr. Danilo Türk je 5. maja v predsedniški palači z zlatim redom za zasluge odlikoval igralko in književnico Svetlano Makarovič, plesalca in koreografa dr. Henrika Neu-

bauerja ter dramatika in režiserja Dušana Jovanovića.

Predsednik je v nagovoru med drugim dejal, da je želel še dodatno poudariti zahvalo, ki jo v Sloveniji čutimo do njihovega dela, življenjskega prispevka, in zahvalo, ki jo mora izrekati tudi Slovenija kot država, kot neodvisna suverena država za te izjemne osebnosti in za njihove izjemne prispevke. Življenje so posvetili visoki kulturi, visoki umetnosti, plemenitim ciljem in razvoju slovenskega naroda v najpolnejšem pomenu te besede.

Svetlana Makarovič je s svojim delom in pozicijami, prozornim delom in kritičnimi prispevki veliko prispevala na vseh področjih besedne umetnosti, pri čemer je predsednik posebej poudaril njen prispevek k razumevanju in pojmovanju človekove individualne svobode: ...vse življenje nam pripoveduje o tem, da je treba kot svobodo razumeti nekaj, kar si človek vzame, kar človek ima, kar človek lahko obdrži in za kar si človek lahko prizadeva v vsakršnih okoliščinah. Njena literatura je taka in je ravno zato tako zelo kreativna in ravno zato tako zelo pomembna, zlasti za mlade generacije. Tudi ko beremo njene pravljice, ki so nedavno izšle v posebno zanimivi zbirki, vidimo, kako je z izredno subtilnim smislom za človekovo usodo, za vzgojo in za to, da mlad človek dojamem pojem svobode kar se da zgodaj, naredila veliko, za kar ji mora biti slovenska država hvaležna.

Dr. Henrik Neubauer je izjemno prispeval k razvoju plesa in razvoju estetike na Slovenskem nasploh, je dejal predsednik in spomnil, da je ob nedavnem svetovnem dnevu plesa slovesnost, ki jo je pripravilo Društvo baletnih umetnikov Slovenije, pokazala, kako je slovenski narod v novejšem obdobju, v zadnjih desetletjih razvil zelo raznovrstno baletno ustvarjalnost. Vsakdo, ki je imel kdaj priložnost primerjati baletno ustvarjalnost v velikih baletnih centrih, kot sta npr. New York ali Pariz, s tem, kar lahko ponudi slovenski balet danes, bo moral biti impresioniran ob tem, kako raznovrstna, kako zelo subtilna in zelo kvaliteta je naša današnja ustvarjalnost ...

Balet v naši javnosti ni dovolj znan, pa tudi naši mediji in naša javna scena ne dajejo baletu vseh tistih priložnosti, ki jih ta umetnost zasluži, in tistih priznanj, ki jih zasluži glede

na svojo kvaliteto v mednarodnih primerjavah.

Dušan Jovanovič je največji prispevek v svojem življenju dal gledališki umetnosti, gledališki umetnosti v vseh pogledih, v smislu režije, eksperimenta, pisanja tekstov, kritike in v vseh drugih pogledih ... Če pa bi hotel ustvarjalni prispevek Dušana Jovanovića definirati najkrajše, bi rekel, da je to transformativna funkcija eksperimenta. To se sliši nekoliko s tujkami, ampak eksperiment, ki smo ga doživljali v šestdesetih letih s Pupilijo Ferkeverk, z eksperimentalnim gledališčem, je imel izredno transformativno moč. Slovenci imamo razmeroma kratko gledališko zgodovino, čeprav so korenine nekoliko daljše, ampak pravi razvoj gledališča je pravzaprav razvoj v 20. stoletju. In prav v tem 20. stoletju, v drugi polovici, je prišlo do eksperimentalnih inovacij, ki so spremenile gledališče in pomagale na zelo pomemben način spreminjati našo družbo.

Več: www.up-rs.si, www.rtvsllo.si, www.vest.si



Dušan Jovanovič je odlikovan za ustvarjalni opus in bogatitev slovenske kulture, zlasti gledališča, ter njeno prepoznavnost v svetu. Foto: www.rtvsllo.si

Kot nam je znano, ima dr. Henrik Neubauer na Reki sestro dr. Rajo Neubauer - Jenull in nečaka, našega občasnega sodelavca in znanega reškega navdušenca za šport in borca za varstvo okolja, Igorja Jenula. Pobrali smo ga po stričevih reških zvezah in mu

čestitali, 20. maja pa prejeli njegov prijazen odgovor, za katerega se obema najlepše zahvaljujemo.

Dr. Henrik Neubauer o spominih na Reko

Prvič sem na Hrvaškem delal v Drami HNK Zagreb leta 1954. Tedaj sem ob premieri *GOSPE BISERNE REKE* (Lady Precious Stream), stare kitajske igre v tradicionalnem stilu, Shih-l. Hsi-unga (1902-1991), kitajskega pisatelja, ki je to igró priredil leta 1935 za premiero v Londonu, prenesel koreografijo iz ljubljanske predstave z glasbo Vilka Ukmarja, ki je bila v Drami Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani uprizorjena dve leti prej, 23. 1. 1952.

Poleti leta 1979 sem z opernim ansamblom HNK Ivan Zajc z Reke režiral opero Antonia Smareglie *ISTARSKA SVADBA*. Premiera je bila v areni v Pulju, naslednje predstave pa jeseni na Reki.

Tisto jesen sem v *Narodnem kazalištu Split* režiral tudi opero Georgesa Bizeta *CARMEN*.

Po devetletnem premoru so me v HNK Ivan Zajc znova povabili in takrat se je začelo moje sodelovanje z baletnim ansamblom, ki se je v štiriletnih prestedkih ponovilo še dvakrat.

Prvi balet, ki sem ga pripravil, je bil baletna adaptacija operete Franza Leharja v glasbenem aranžmaju Jeffa Hollanda Cooka *VESELA VDOVA*, katere premiera je bila na božični dan, 25. decembra 1988. V glavnih vlogah sta nastopila gosta iz Ljubljane Mojmir Lasan in Ljiljana Perić, poleg njiju pa še solisti in zbor reškega baletnega ansambla.

Dobra tri leta pozneje sem koreografiral balet Igorja Stravinskega *ŽAR PTICA* s premiero 24. januarja 1992. Naslovno vlogo je plesala takratna solistka reškega ansambla Daniela Pietrasanta.

Čez štiri leta pa sem bil na Reki zadnjikrat, takrat z baletom na slovito glasbo Nikolaja Rimskega-Korsakova *ŠEHerezada*. Premiera je bila 12. februarja 1996. Kot prolog sem dodal še pesem istega skladatelja in prvič smo takrat v gledališču uporabili tudi vonjave z gorečimi

dišečimi palčkami, ki so jih na oder prinesli sužnji. Vlogo Šeherezade je plesala Edita Pustišek, glavna sužnja Parisada je bila Diane Zdešar, suženj Masud pa Valeri Miklin.

Delo z reškim baletnim ansamblom je tako kot predhodno z njihovim opernim ansamblom vsakokrat potekalo v skupnih naporih za čim boljše predstavitev občinstvu in v obojestransko zadovoljstvo. Vedno sem se rad vračal na Reko, med svoje znance, s katerimi smo preživeli kar nekaj res lepih prijateljskih tednov. Prav pri delu za *Žar ptico* se spomnim tudi alarma zaradi prihoda srbskih letal. Vsi so hiteli v klet, s prvimi solisti pa smo neovirano nadaljevali vajo, saj so alarm k sreči kmalu preklicali. To je bila tudi edina neprijetnost, vse drugo je potekalo v izredni harmoniji in predanosti baletni umetnosti.

Igor Jenul nam je še sporočil, da je dr. Henrik Neubauer že pred leti napisal prispevek o slovenskih baletnih plesalcih na hrvaških odrih, kot del že dolgo let napovedovane obsežne monografije o slovenskih umetnikih, projekta v okviru Hrvaške akademije znanosti in umetnosti in v pripravi akademika Branka Hećimovića ter v sodelovanju z društvom Slovenski dom v Zagrebu. Pri tem se je Igor Jenul spomnil še nepozabnega večera in pomembnega prispevka *strica lčota*, predstave *nekje v osemdesetih letih*. *Za opatijski Mozaik, takratno organizacijo za kulturo v turizmu ali turizem v kulturi - ker je bilo to takrat impozantno povezano -, mu je s svojo avtoriteto in ugledom v svetu uspelo angažirati vrhunske plesne in baletne ansamble, med njimi Harkness Balet New York, Royal Danish Balet, Londonski Festival Balet in še druge. Videti te ljudi, kako plešejo na Opatijski letni pozornici v tistem dišečem parku pod toplimi zvezdami in na prijetnem zraku, ki je obilno prihajal iz Učke - kaj takega je treba doživeti. Videli smo vse, kar zmorejo plesalci, in bil je resnični praznik umetnosti. Če bi danes - upam, da še obstajata park in letno gledališče v njem - lahko naredili kaj takega, bi se umetnost in lepota vrnili v Opatijo. Bojim se, da v tistem betonu, ki se ga pripravljajo razliti po letnem gledališču in parku, kaj takega ne bo mogoče, ker ne bo pravega vzdušja, in kdo ve, kdaj bodo spet taki umetniki v Opatiji.*

Marjana Mirković

Slovenija prevzela predsedovanje Svetu Evrope

Polletno predsedovanje najstarejši vseevropski mednarodni organizaciji je v Madridu uradno prevzel zunanji minister Samuel Žbogar. V predstavitvi slovenskih prioritet je poudaril, da si bo Slovenija prizadevala za uresničevanje osrednjega cilja SE, promocijo in zaščito človekovih pravic, demokracije in vladavine prava, poseben poudarek pa bo namenjen boju proti vsem oblikam nasilja nad otroki ter izobraževanju o otrokovih pravicah. Posebej je omenil delovanje Slovenije na področju varstva manjšin in spomnil na mednarodno konferenco na temo izobraževanja Romov ter konferenco o položaju manjšin v Sloveniji in Slovencih, ki živijo zunaj meja.

V Madridu so s sprejetjem deklaracije začrtali tudi prihodnje izzive SE, ki letos praznuje 60 let obstoja.

Slovenija bo Odboru ministrov, najvišjemu izvršnemu organu SE, predsedovala do 18. novembra, ko bo nalogo prevzela Švica. V času slovenskega predsedovanja se bo v Ljubljani, Strasbourgu in drugih evropskih mestih zvrstilo več kot petdeset različnih dogodkov.

Svet Evrope ni Svet EU ali Evropski svet

Svet Evrope je najstarejša panevropska organizacija in letos praznuje 60 let obstoja.

Sedež ima v Strasbourgu, sestavlja pa ga 47 držav, ki povezujejo okoli 800 milijonov prebivalcev. Cilji SE so predvsem varovati človekove pravice, pluralistično demokracijo in pravno državo. Članica SE lahko postane vsaka evropska država pod pogojem, da sprejema načelo vladavine prava in jamči človekove pravice in temeljne svoboščine vsakomur, ki je pod nje-
no oblastjo. Slovenija je članica te organizacije od leta 1995, Hrvaška je to postala leto dni pozneje, zadnja se je leta 2007 pridružila Črna gora.

Evropski svet

Evropski svet združuje voditelje držav ali vlad članic EU in predsednika evropske komisije. Določa splošne politične smernice Evropske unije. Sestaja se štirikrat letno oziroma dvakrat na pol leta, možna pa so tudi izredna

srečanja. Čeprav Evropski svet velja za najpomembnejši organ Evropske unije, formalno ni ena od institucij EU. Več: www.siol.net, www.rtv slo.si
Marjana Mirković

Okoljevarstveni projekt SEMEP

V Kopru je maja potekalo srečanje nacionalnih koordinatorjev projekta SEMEP (South Eastern Mediterranean Environmental Project), v katerega je vključenih 13 držav jugovzhodnega dela Sredozemlja: Albanija, Bolgarija, Ciper, Grčija, Egipt, Hrvaška, Italija, Izrael, Jordanija, Palestina, Romunija, Turčija in Slovenija. Namen izobraževalnega okoljevarstvenega projekta, ki poteka pod okriljem Unesco, je spodbujati znanje in zavest o skupni zgodovinski, kulturni, ekološki in etični dediščini v sredozemskem prostoru in promocija kulture, miru ter trajnostnega razvoja držav v tej regiji. V projektu sodelujejo vrtci, osnovne in srednje šole z območja slovenske Istre. Več: www.unesco.si
Marjana Mirković

200. obletnica Ilirskih provinc

Leta 1809 je skozi slovenske kraje prodirala velika francoska armada in 23. maja zavzela tudi Ljubljano, ki so jo Avstrijci predali brez boja. Ilirske province, katerih prestolnica je bila prav Ljubljana, so bile ustanovljene oktobra 1809.

Slovenija je edina evropska država, v katere zgodovini Napoleon ni opisan kot negativen lik, zato se bodo ob 200. obletnici Ilirskih provinc zvrstile razstave, simpoziji in spremljevalni programi v Ljubljani in Parizu. V Mestnem muzeju v Ljubljani je do 31. oktobra na ogled razstava "Napoleon rezhe Ilirija vstan", ki oživilja čas francoske nadvlade na naših tleh med letoma 1809 in 1813, naslovili pa so jo po verzu Vodnikove Ilirije oživiljene, ki jo je v slavo Napoleona in Ilirije objavil leta 1811. Razstava prinaša pregled kratkotrajne, a učinkovite francoske organizacije nove države. Kljub kratkotrajnosti štiriletne francoske okupacije so bile novosti in spremembe, ki jih je prinesla Slovincem, tako učinkovite, da se »staro ni moglo več povsem povrniti«. Gesla francoske revolucije - enakost, svoboda, bratstvo -

so vplivala na razvoj ne samo slovenske, temveč vseevropske politične zavesti še dolgo po Napoleonovi smrti. Več: www.mestnimuzej.si, www.dnevnik.si, www.rtv slo.si
Marjana Mirković



Ilirija. Foto: Mestni muzej Ljubljana

Zapustil nas je Gustav Zupan (1926, Trbovlje-2009, Ljubljana)

Sporočilo društva SKD Triglav v Splitu, da so 9. maja letos v Splitski na Braču pokopali ustanovnega člana tega prvega slovenskega društva na Hrvaškem, ustanovljenega po osamosvojitvi, je pretreslo vse nas, ki smo ga imeli priložnost spoznati. Na gospoda Gustija, izredno angažiranega, prijaznega in spoštljivega sogovornika, neizmerno in nesebično predanega poslanstvu društva po ohranitvi slovenstva, bomo ohranili nadvse prisrčen spomin.

Predsednik SKD Triglav Boštjan Kordiš nam je poslal spomine - pismo objavljamo v celoti -, ki so jih, kot piše, »sporočili užaloščeni družini Gustija Zupana na žalnem zboru v SKD Triglav Split, Šibenska 3, dne 13. maja 2009«.

MEMENTO MORI

Dolgost življenja našega je kratka.

Kaj znanec je zasula že lopata!
Odprta noč in dan so groba vrata;
al' dneva ne pove nobena prat' ka.
France Prešeren

Spoštovana družina ZUPAN in člani slovenskega kulturnega društva Triglav

V soboto smo se v Splitski z veliko žalostjo poslovili od našega Gustija.

Vem, da vsakdo od vas v svojem spominu nosi kakšen trenutek, ki ga veže z dolgoletnim članom Gustijem Zupanom. Če bi zbrali vse te trenutke, bi zagotovo izpisali bogato knjigo spominov o nastajanju, delovanju in življenju slovenske skupnosti in društva Triglav v Splitu od leta 1992 naprej. Začetek organiziranja in povezovanja slovenske skupnosti v Splitu je bila samoiniciativna in pionirska dejavnost. Gusti je s svojimi izkušnjami in razgledanostjo uspešno koordiniral predloge posameznih skupin, vezanih na misel, da smo Slovenci ter da si moramo skupaj sami pomagati - od konstituiranja iniciativnega odbora do oblikovanja Statuta slovenskega društva v Splitu.

V obdobju ustanavljanja društva je bilo slovo ob smrti Maria Segulina prva priložnost, da Gusti v javnosti na teh prostorih spregovori slovensko besedo, ki je bila pozneje ob takšnih dogodkih tako dobrodošla in zaželena.

Slovenska skupnost je bila v Splitu in širši okolici z dejavnostmi slovenskega društva Triglav čedalje bolj navzoča. Gustav Zupan je bil s svojo pokončno osebnostjo, ostrim občutkom za odgovornost in v neomajni skrbi za ohranitev slovenske identitete na teh prostorih steber slovenske skupnosti v Splitu. Bil sem ponosen, da smo med sabo imeli takšnega zavednega Slovenca, sodelavca in prijatelja.

Posebno pomembno je bilo Gustijevo prizadevanje pri povezovanju slovenskega društva z institucijami v Sloveniji, ki so bile s svojo dejavnostjo vezane na Slovence po svetu. S svojo osebnostjo je vplival na rast ugleda društva v celoti. Sodelovanje med slovenskimi društvi na Hrvaškem ter njihovim organiziranjem v zvezo je utrjevalo položaj slovenske skupnosti na Hrvaškem v odnosu do domovine Slovenije. Spominjam se, da sva bila z Gustijem dvakrat na sprejemu pri predsedniku Republike Slovenije. Predsednik Kučan je opazil, da sva obakrat pri-

šla minuto do dvanajstih.

Stiki z domovino Slovenijo in vpliv slovenske skupnosti na razvoj medsebojnih odnosov obeh sosednjih držav so bili prioritetni in v tem kontekstu je kritično menil, da društvo preveč pragmatično izvaja svoje dejavnosti. Vseeno je bila vedno opazna njegova prisotnost, posebno v raznih prelomnih trenutkih.

Nikoli se nam ni uresničila želja, da bi Gusti na volitvah pristal, da bi bil predsednik društva. Čutili smo, da pozorno spremlja naše napore in dejavnosti in nas pri tem vselej usmerja k višjim ciljem. Nепrecenljiv je njegov prispevek na področju kulturnega delovanja društva. Bil je *spiritus movens* in izjemen načrtovalec kulturnih projektov, perfekcionista v njihovi izvedbi. Njegova kritična beseda in ocena sta bili bridki, a vselej dobronamerni in dobrodošli. Bili sta pobuda za nadaljnje boljše delo, katerega cilj je prispevati h krepitvi in doseganju pravega položaja in ugleda slovenske skupnosti na teh prostorih, ob nenehnem razmišljanju, kolike so naše trajne obveze do domovine.

V svojem zadnjem prispevku za Planiko je v kritičnem razmišljanju ob kulturnem prazniku zapisal verze slovenskega pesnika Karla Destovnika - Kajuha:



Gustav Zupan. Arhiv SKD Triglav, Split.

»brez zadnjega daru, brez vina,
ki toči se v trpljenja trti,
brez solz in brez krvi,
brez smrti,
nikdar zemlja ni domovina ...«

In misli končal z njemu tako dragim Prešernom in njegovo, za vse nas v tem času tako bistveno pobudo Zdravljice: »Žive naj vsi narodi ...«

Na žalni zbor so prispela pisma sožalja od Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke, Janeza Roglja iz SIM, predsednika zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darka Šonca.

Split, 13. 5. 2009

Boštjan Kordiš

Sožalje ob smrti Gustava Zupana je v imenu Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije in svojem osebnem imenu pisno izrekla tudi urednica Kažipot.

Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH
Alagovičeva 30, 10 000 Zagreb, RH
Veleposlanik:
dr. Milan Orožen Adamič

Uradne ure:

ponedeljek-petek od 9.00 do 12.00

tel.: + 385 1 63 11 000

faks: + 385 1 61 77 236

el. pošta: vzg@gov.si

spletna stran: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>

Konzularne informacije

tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015

faks: + 385 1 46 80 387

konzularni pult (v uradnih urah za stranke):

tel.: + 385 1 63 11 013, + 385 1 63 11 026

Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:

med tednom: od 16.30 ure

v času vikenda in praznikov: 24 ur

tel.: +385 98 462 666

Konzularni dan na Reki, Slovenski dom

KPD Bazovica:

Predvidoma 3. junija 2009 od 10.00 do 13.00

Generalni konzulat RS, Split

Častni konzul Branko Roglič

Tel./fax: +385 21 389 224

e-mail:

generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr

uradne ure konzulata:

ponedeljek-petek od 9.00 do 13.00